

RADIOŠERVIS

 Czech Radio

SVATOPLUK HAVELKA

SYMPHONIC WORKS VOL. 1

**PRAGUE RADIO SYMPHONY ORCHESTRA
MAREK ŠEDIVÝ**

SVATOPLUK HAVELKA

SYMPHONIC WORKS VOL. 1

Prague Radio Symphony Orchestra
Marek Šedivý – conductor

**Symphony No. 1 /
Symfonie č. 1**

1.	I. Largo.....	24:30
2.	II. Presto	06:54
3.	III. Finale. Allegro vivace	07:24
4.	Dance Symphoniette /
Taneční symfonieta	25:36
5.	The Signs of Times /
Znamení časů	26:24

SVATOPLUK HAVELKA

Svatopluk Havelka (2. 5. 1925 – 24. 2. 2009) po válce podlehl nadšení pro socialismus. Jeho hudba byla sice orientována k obecnějším filozofickým reflexím a po okupaci v roce 1968 zareagovala vzdorem, nicméně teprve osobní zážitek prozření v roce 1977 ho změnil docela, protože ho přivedl k pochopení a přijetí autority Bible a k proměně života. Stal se z něj upřímně věřící křesťan, který své nové duchovní identity podřídil veškerou další tvorbu. Havelkův odkaz z první poloviny života však vůbec nemusí být kompletně zavržen. Svými koncertními skladbami dával české hudbě vždy výrazné tvůrčí podněty. Apokalyptická symfonická fantazie *Pocła Hieronymu Boschovi, Percussionata* pro bohatě obsazený soubor bicích nástrojů či monumentální oratorium o upálení Husova následníka Jeronýma Pražského s názvem *List Poggia Braccioliniho Leonardu Brunimu z Arezza o odsouzení Mistra Jeronýma z Prahy* patří k tomu nejlepšímu, co v českém prostředí ve druhé polovině 20. století v moderní vážné hudbě vzniklo. Vedle toho je ovšem také autorem nezanedbatelného množství partitur k filmům – k 70 celovečerním a 150 krátkým; mimo jiné k titulům *Všichni dobří rodáci*, *Pane, vy jste vdova*, *Ucho*, *Až přijde kocour*, *Marečku, podejte mi pero*, *Princ a Večernice* či *Božská Emma*.

Do povědomí širší veřejnosti pronikl Svatoopluk Havelka **Symfonií č. 1** z let 1955 až 1956. Zrodil se tehdy autor schopný výstavby velkých hudebních ploch a děl vlastního stylového zaměření, skladatel inspirovaný moravskou lidovou hudbou, pokračující v tradicích české symfonické tvorby, osobitý melodik a hledač instrumentačních barev. Každá další skladba měla individuální podobu a nové, ale pře-

hledné kompoziční řešení výstavby. I když pak přistoupil rovněž k integraci podnětů aktuálního světového vývoje, zejména prvků nahodilosti a témbrového myšlení, nikdy nedošel k radikálnímu popření dosavadních kompozičních principů. V Symfonii, typickém dokladu toho, jaké podněty nalézali tehdejší skladatelé ve velkých symfoniích Dimitrije Šostakoviče, upoutal hned při premiéře svěžestí a obdivuhodnou jistotou v koncepci. Dílo, vymaňující se z dobových klišé, má až monumentální obrysy. První věta, téměř půlhodinová, dynamická a ve vyústění až heroická, vychází z gradovaného konfliktu dvou témat, tragicky chmurného a jasněji otevřeného. Druhá a třetí věta jsou propojeny, obě mají přímočaré linie, převažuje v nich nad lyričtějšími místy energie a dravý spád vedoucí k energickému patosu efektního závěru.

Od osmdesátých let se Havelka zaměřil především na duchovní hudbu reflektující základní křesťanské hodnoty. Věřil zvěsti zapsané v evangeliích a bez obalu to dával najevo ve skladbách, které nesou názvy jako *Proféteia*, *Parénéze*, *Pocita Fra Angelicovi*, *Tichá radost*, *Skrytá mana a bílý kamének* či *Rozhovory duše s Bohem*. Po kompoziční stránce se snažil redukovat výrazové prostředky a stále zřetelněji se vracel k tonálnímu vyjadřování. V této závěrečné tvůrčí etapě vznikla některá z obsahově nejhlubších Havelkových děl. Symfonická skladba **Znamení časů** byla napsána v roce 1996 pro Českou filharmonii. Premiéru měla – jako sedmá a poslední z děl objednaných ke 100. výročí orchestru – následující rok na jaře. Vyjadřuje nadějně očekávání nového příchodu Ježíše Krista. Autor byl přesvědčen, že hudba může mluvit i o tak náročném tématu. I proto se snažil o zjednodušování hudebního vyjadřování, o jeho přístupnost, projasnění, pročištění, o nalézání nové melodiky a příjemných souzvuků. „Jde mi stále víc o to, aby má hudební řeč nebyla

komplikovaná, zašifrovaná, ale aby měla bezprostřední účinek na posluchače ve své přímočarosti a jasnosti," vyznával se. Tématem Havelkova dvacetiminutového díla je biblický "příhodný čas, den záchrany". Skladatel vysvětloval teologické pozadí hudby takto: „Ten čas nastává již nyní, kdy se věčnost prolamuje do naší časnosti, kdy věk budoucího království Božího přichází ve skrytu, aby byl zjevný až na konci časů." Říkal k tomu, že vyznění skladby je zejména o těch, kteří žijí nadějí a prožívají radostné očekávání, jež jim přináší evangelium. Dílo s křesťanským duchovním námětem zamýšlel jako poselství o naději obsažené v Bibli v Novém zákoně, jako – jeho slovy – výzvu k zamyšlení a k prozření.

Taneční symfonieta pro komorní orchestr, věnovaná Orchestru Berg, dílo z roku 2001, je ukotvena ve scénické představě. Dějový balet, jehož by mohla být podkladem, by vycházel z podobenství o deseti družičkách, zapsaného v Matoušově evangeliu. Vypráví o pannách moudrých, které si pro čas čekání na ženicha – myslí se Ježíše Krista – vzaly lampy a olej, a pannách pošetilých, kterým olej při dlouhém čekání došel a které žádný další už neměly... Bděte, protože neznáte den ani hodinu, nabádá biblický text. Symfonieta, přinášející syntézu tradičnější melodiky a harmonie s novými skladebnými technikami, je pestrá. Vnitřně je rozčleněna do čtyř částí. Vyjadřuje nejprve tanec, zemdlení a spánek, pak představu o tanci dvojice, poté zmatek vzniklý při zapalování lamp a ve finále příchod ženicha, doprovázený až mysticky radostnou hudbou.

Petr Veber

MAREK ŠEDIVÝ

Dirigent **Marek Šedivý** (nar. 1987 v Praze) je hudebním ředitelem Národního divadla moravskoslezského v Ostravě a byl hlavním hostujícím dirigentem Symfonického orchestru Českého rozhlasu (2018–2022).

V letech 2016–2018 byl šéfdirigentem Slezského divadla v Opavě, kde nastudoval opery **Sedlák kavalír** Pietra Mascagniho (2016), **Rusalka** Antonína Dvořáka (2017), **Falstaff** Giuseppe Verdiho (2017) a **Příhody lišky Bystroušky** Leoše Janáčka (2018).

Dále spolupracoval se Státní operou Praha (Giuseppe Verdi: **Macbeth**), Divadlem J. K. Tyla v Plzni (Aram Chačaturjan: **Spartakus**, Giuseppe Verdi: **Macbeth**) a Národním divadlem Moravskoslezským Ostrava (Zdeněk Fibich: **Bouře**, Giuseppe Verdi: **Maškarní ples**, Giacomo Puccini: **Tosca**, Bedřich Smetana: **Hubička**).

Vystoupil na hudebních festivalech Pražské jaro (2015, 2018 a 2021), Chopinův festival Mariánské Lázně (2009), Mladá Praha (2011), Dvořákova Praha (2012 a 2020), Pardubické hudební jaro (2016 a 2018), Mozartfest Würzburg (2016) nebo Internationale Gluck Opern Festspiele Nürnberg (2014 a 2016). V září 2019 debutoval ve Vídni s Tonkünstler Orchestra, kde provedl Dvořákovo **Requiem**.

V sezoně 2012/2013 byl na doporučení Jiřího Bělohlávka angažován jako asistent dirigenta v inscenaci Wagnerovy opery **Tristan a Isolda** v Canadian Opera Company Toronto.

V lednu 2015 natočil pro firmu Sony **dva klavírní koncerty (č. 1 a 4)** Ludwiga van Beethovena s čínskou klavíristkou Fang Yuan a BBC Symphony Orchestra.

Marek Šedivý byl uměleckým vedoucím souboru Ensemble Terrible HAMU zaměřeného na aktuální hudební tvorbu mladých skladatelů. Je absolventem Pražské konzervatoře a hudební fakulty Akademie múzických umění v Praze v oboru dirigování.

Zúčastnil se řady mistrovských kurzů, např. u Kennetha Kieslera (University of Michigan), Vladimira Ponkina (Moskevská konzervatoř) nebo Norberta Baxy (Evropská hudební akademie Teplice).

V roce 2017 mu bylo uděleno stipendium Wagnerovské společnosti Bayreuther Festspiele 2017.

SYMFONICKÝ ORCHESTR ČESKÉHO ROZHLASU

Symfonický orchestr Českého rozhlasu patří k nejvýznamnějším českým orchestřům současnosti. Od sezony 2022/2023 zastává post šéfdirigenta a uměleckého ředitele český dirigent Petr Popelka. Na pozici hlavního hostujícího dirigenta působí již druhým rokem Robert Jindra.

Za posledních několik let orchestr spolupracoval s předními českými i zahraničními dirigenty, jakými jsou například Tomáš Netopil, Petr Altrichter, Jakub Hrůša, Cornelius Meister, Alexander Liebreich, Stephan Asbury, Ion Marin, Michał Nesterowicz, Anu Tali nebo Wayne Marshall.

Bohatá je rovněž nahrávací činnost SOČRu. Připomeňme u Hyperionu vydanou nahrávku s cembalistou Mahanem Esfahanim a dirigentem Alexanderem Liebreichem s hudbou Viktora Kalabise, Hanse Krásky a Bohuslava Martinů. Album bylo magazínem Gramophone vybráno jako Editor's Choice. Jedinečným počinem je CD *Mysterium času* s hudbou Miloslava Kabeláče, které doplňuje úspěšný komplet Kabeláčových symfonií, jež v roce 2016 vydal Supraphon. Toto album získalo stejně jako *Štěstí* Štěpánky Balcarové, vydané Radioservisem, cenu Anděl 2022.

SOČR svým posluchačům nabízí koncerty v rámci abonentních cyklů ve Dvořákově síni Rudolfiny a Betlémské kapli i jednotlivě v DOX+ či ve Studiu 1 Českého rozhlasu. Je častým hostem významných festivalů jako Pražské jaro, Dvořákova Praha, Smetanova Litomyšl, MHF Leoše Janáčka nebo MHF Český Krumlov. SOČR pravidelně hostuje na zahraničních podíích v Evropě a v Japonsku.

*Symfonický orchestr Českého rozhlasu /
Prague Radio Symphony Orchestra*

SVATOPLUK HAVELKA

Svatopluk Havelka (02/05/1925-24/02/2009) was one of those artists who, after the Second World War, tended to embrace the communist worldview. Though his music was largely oriented towards more general philosophical reflections, and in the aftermath of the Soviet-led invasion of 1968 took on a note of defiance, it was in fact not until the composer's personal experience of spiritual rebirth in 1977 that he underwent a profound transformation involving the awakened awareness and acceptance of the message of the Bible as a life-changing vehicle. He became a deeply believing Christian who would from then on subordinate to his new spiritual identity. That said, by no means is it inevitable to write off summarily the part of Havelka's compositional legacy dating from the first half of his life. Actually, his concert output continually furnished distinctive creative impulses to Czech music. In that respect, works such as the apocalyptic symphonic fantasy *Homage to Hieronymus Bosch*; the *Percussionata* for a large ensemble of percussion instruments; or the monumental oratorio inspired by the immolation of Jerome of Prague, a prominent follower of Jan Hus, entitled *A Letter from Poggio Bracciolini to Leonardo Bruni of Arezzo about the Sentencing of Master Jerome of Prague*, all rank among the finest titles of Czech classical music produced in the second half of the 20th century. Apart from that of course he also composed a far from negligible body of film scores, including seventy feature films and 150 shorts, among them domestic box-office hits and internationally known titles such as *Všichni dobří rodáci* ("All My Good Countrymen"), *Pane, vy jste vdova* ("You are a Widow, Sir"), *Ucho* ("The

Ear”), *Až přijde kocour* (“When the Cat Comes”, a.k.a. *The Cassandra Cat*), *Marečku, podejte mi pero* (“Mareček, Pass Me the Pen!”), *Princ a Večernice* (“The Prince and the Evening Star”), or *Božská Emma* (“The Divine Emma”).

Svatopluk Havelka first won the attention of the broader musical public with his *Symphony No. 1*, from 1955-56. It signalled the birth of a composer capable of structuring large musical landscapes and works imbued with individuality of style, one who drew inspiration from Moravian folk music to link it up with the traditions of Czech symphonic endeavours, evolving an original approach to melody, and engaged in seeking novel instrumental hues. In each new work, he would offer a thoroughly individual pattern, along with an innovative yet clear compositional handling of structure. Even though he also proceeded, somewhat later on, to integrate in his output impulses coming from the current developments on the international music scene, including notably work with elements of randomness and timbral sonicism, he never came close to a radical denial of established compositional principles. In the *Symphony*, which offers an eloquent testimony to the various aspects of inspiration found by composers of that time in the monumental symphonies of Dmitry Shostakovich, Havelka held its premiere audience in instant thrall by this music’s freshness and remarkable conceptual aplomb. Managing to avoid the trap of its time’s standard clichés, the work reaches up to heights bordering on the monumental. The first movement, only a little less than a half-hour-long, dynamic and with a climax pointing up towards heroic horizons, is built upon a gradating conflict of two subjects, one tragically sombre, the other brighter in its ambivalence. The second and third movements are interlinked, each progressing along straightly charted lines, both following a pattern where essentially lyrical passages

are subdued by bursts of energy and powerful drive leading up to the vigorous pathos of a spectacular finale.

From the 1980s onwards, Havelka focused primarily on sacred music projecting the fundamental Christian values. He believed in the message written down in the Gospels, and he made his faith explicitly clear in compositions with unambiguous titles such as *Propheteia*, *Pareneses*, *Homage to Fra Angelico*, *Silent Joy*, *The Hidden Manna and the White Pebble*, or *Conversations of the Soul with God*. In terms of compositional methodology, he aimed at paring down his means of expression, turning with ever greater emphasis to tonal devices. This final creative stage gave birth to some of Havelka's most profound works. The symphonic piece *The Signs of Times* was written in 1996 for the Czech Philharmonic. It premiered – as the seventh and last of works commissioned for the orchestra's 100th anniversary – in the spring of the following year. Its message encapsulates the auspicious expectation of the Second Coming of Jesus Christ. The composer was convinced of music's capacity to convey even a theme of such magnitude. Hence also his ambition to pare down his musical language, make it readily accessible, render it more distinct and more pure, while at the same time seeking new melodic solutions and harmonies pleasant to the ear. "I am ever more concerned with my musical idiom not being overelaborate, cryptic, but much rather to engender immediate impact on the audience by virtue of its straightforwardness and clarity," he confessed. The subject of Havelka's twenty-minute long work is the biblical "right time for the day of salvation". This is how Havelka described the theological background of his music: "The time is already coming now, as timelessness encroaches upon our own temporality, as the age of the future kingdom of God is coming to us imperceptibly, to become

apparent only at the end of time.” To this, he added that this composition relates primarily to those who live in hope and experience the feelings of auspicious expectation brought to them by the gospel. Havelka conceived this music inspired by Christian spirituality as a message of hope enshrined in the New Testament, as – in his own words – “an invitation to reflection and awakening.”

In its turn, the *Dance Sinfonietta* for chamber orchestra, dedicated to Berg Orchestra, dating from 2001, has at its core a stage concept. The kind of plot-based ballet for which it might provide music would draw on the Parable of the Ten Virgins from St Matthew’s Gospel. It deals with the five wise virgins who took lamps with enough oil to last them as they waited for their bridegroom – that is to say, Jesus –, unlike the five foolish virgins who ran out of oil during the long wait and eventually missed the bridegroom’s arrival. “Keep awake, for you know neither the day nor the hour,” advises the biblical text. The Sinfonietta, offering a synthesis of largely tradition-bound melodic and harmonic devices, with novel compositional techniques, is abundantly varied. It is divided into four parts, beginning with representations of dance, fatigue and sleep, moving on to the image of a dancing pair, to a scene of confusion during the lighting of the lamps, and a finale with the arrival of the bridegroom accompanied by music imbued with a mood of joy tinged with hues of mystic awe.

Petr Veber

MAREK ŠEDIVÝ

Conductor Marek Šedivý (b. 1987 in Prague) is a Music Director of National Moravian – Silesian Theatre Ostrava and was a principal guest conductor of Prague Radio Symphony Orchestra (2018–2022).

He was a chief conductor of the Silesian Theatre in Opava (2016–2018), where he led new productions of **Cavalleria rusticana** (Pietro Mascagni, 2016), **Rusalka** (Antonín Dvořák, 2017), **Falstaff** (Giuseppe Verdi, 2017) and **The Cunning Little Vixen** (Leoš Janáček, 2018).

He has cooperated with the Prague State Opera (Giuseppe Verdi: **Macbeth**), J. K. Tyl Theatre in Pilsen (Aram Khachaturian: **Spartacus**, Giuseppe Verdi: **Macbeth**) and National Moravian – Silesian Theatre Ostrava (Zdeněk Fibich: **The Tempest**, Giuseppe Verdi: **Masked ball**, Giacomo Puccini: **Tosca**, Bedřich Smetana: **The Kiss**).

He has also performed at the following music festivals: Prague Spring (2015, 2018 and 2021), Chopin Festival Marienbad (2009), Young Prague (2011), Dvořák Prague (2012 and 2020), Pardubice Music Spring (2016 and 2018), Mozartfest Würzburg (2016) and the Internationale Gluck Opern Festspiele Nürnberg (2014 and 2016).

In the 2012/2013 season he was, on the recommendation of Jiří Bělohlávek, engaged as an assistant conductor in a production of **Tristan and Isolde** (Richard Wagner) at the Canadian Opera Company in Toronto.

In January 2015 he recorded **two piano concertos (No. 1 and 4)** by Ludwig van Beethoven with the Chinese pianist Fang Yuan and the BBC Symphony Orchestra

(Sony). Marek Šedivý was the artistic director of the Ensemble Terrible HAMU, which focuses on new compositions by young composers.

He graduated from the Prague Conservatory and Academy of Performing Arts in Prague in conducting and has participated in numerous master classes, e.g. Kenneth Kiesler (University of Michigan), Vladimir Ponkin (Moscow Conservatory) or Norbert Baxa (European Academy of Music in Teplice).

He received a stipendium from the Wagner Society – Bayreuther Festspiele 2017.

PRAGUE RADIO SYMPHONY ORCHESTRA

The Prague Radio Symphony Orchestra is one of the most important contemporary Czech orchestras. From the 2022/2023 season, conductor Petr Popelka holds the position of the orchestra's chief conductor and artistic director. Robert Jindra has been the principal guest conductor for the second year. Over the past few years, the orchestra has collaborated with leading Czech and international conductors such as Tomáš Netopil, Petr Altrichter, Jakub Hrůša, Cornelius Meister, Alexander Liebreich, Stephan Asbury, Ion Marin, Michał Nesterowicz, Anu Tali and Wayne Marshall. Let us also recall the recording released by Hyperion with the harpsichordist Mahan Esfahani and the conductor Alexander Liebreich with music by Viktor Kalabis, Hans Krása and Bohuslav Martinů. The album was selected as Editor's Choice by Gramophone magazine. The album *The Mystery of Time* with the music of Miloslav Kabeláč is a unique work, which complements the successful set of Kabeláč's symphonies, released by Supraphon in 2016. This album received the Anděl 2022 Award, similarly as Štěpánka Balcarová's album *Happiness*, which was released by Radioservis.

The PRSO offers its audience concerts as part of subscription cycles in the Dvořák Hall of the Rudolfinum or the Bethlehem Chapel as well as individually in DOX+ or in Studio 1 of Czech Radio. It is a regular guest at prominent festivals such as the Prague Spring International Music Festival, the Dvořák Prague International Music Festival, Smetana's Litomyšl, the Leoš Janáček International Music Festival and the International Music Festival Český Krumlov. The PRSO regularly performs on international stages in Europe and Japan.

*Nahrávací frekvence ve Studiu 1 /
Recording frequency in Studio 1*

Recorded in 2018 and 2020 at the Czech Radio studio in Prague
recording director Jiří Gemrot (1–3, 5), Michal Macourek (4)
sound engineer Jakub Hadraba (1–3, 5), Jaroslav Vašíček (4)
sleevenote Petr Veber, Prague Radio Symphony Orchestra, conductor Marek Šedivý
translation Ivan Vomáčka
photo Michal Fanta, Vojtěch Brtnický, Miloň Novotný
design Petra Míková, production Kristýna Háblová
© Czech Radio 2018, 2020
© Radioservis, a. s. 2023

CR1203-9